

مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز
دوره بیست و سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۵ (پیاپی ۴۶)
(ویژه‌نامه زبان انگلیسی و زبان شناسی)

تحلیل محتوای پرسش‌های اختصاصی گروه آزمایشی زبان انگلیسی
آزمون سراسری ورودی دانشگاه‌های کشور

سید آیت اله رزمجو*
دانشگاه شیراز

چکیده

هدف از این تحقیق، تحلیل محتوای آزمون اختصاصی گروه آزمایشی زبان انگلیسی، در آزمون سراسری سال ۸۲ و بررسی دشواری‌ها و نارسایی‌های این آزمون است. متناسب با یافته‌های بدست آمده، راهکارهای مناسب جهت رفع دشواری‌ها و نارسایی‌های آزمون ارائه می‌شود. نتایج تحقیق نشان دهنده این است که آزمون از روایی مناسبی برخوردار نیست و از لحاظ اصول درست آزمون‌سازی، دارای کاستی‌های زیادی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: ۱. تحلیل محتوا ۲. آزمون زبان انگلیسی ۳. آزمون سراسری و کاستی‌های آن .

۱. مقدمه

سنجش^۱ از زمره مقوله‌های بحث برانگیز می‌باشد، زیرا بیشتر تصمیم‌گیری‌ها، بر پایه آن استوار است. افزون بر این، هر سنجشی بر اساس اطلاعات، آمار و معلوماتی انجام می‌پذیرد که بوسیله روش‌ها و ابزارهای مختلف ارزشیابی و گردآوری می‌شوند. سنجشی می‌تواند عادلانه و مطلوب قلمداد شود که بر اساس اطلاعاتی دقیق و معتبر و متناسب با معیارهای روایی^۲، پایایی^۳، و عملی بودن^۴ انجام شده باشد. سنجش و ارزشیابی^۵ دانش و مهارت شرکت‌کنندگان در آزمون سراسری نیز از این قاعده به دور نیست و از آنجا که نتایج حاصل از آزمون، تاثیر بسزایی، چه به صورت مستقیم و یا غیرمستقیم، در آینده و سرنوشت شرکت‌کنندگان و خانواده‌ها دارد، تمامی بخش‌ها و پرسش‌های مختلف این آزمون می‌باید بر مبنای علمی از حیث نظری و عملی سامان یافته باشد تا بدین وسیله با در اختیار داشتن داده‌هایی هر چه نزدیک‌تر به واقعیت، زمینه برای ارزشیابی عادلانه فراهم شود.

پس از گذشت دو دهه و نقدهای فکورانه، دقیق و سازنده آزمون سراسری دانشگاه‌ها، توسط پژوهشگران و صاحب نظران (فرهادی: ۱۳۶۴؛ یارمحمدی: ۱۳۶۵؛ قناد: ۱۳۶۶؛ جعفرپور: ۱۳۷۶ و ۱۳۸۱)، برای اولین بار در ایران، در سال ۱۳۸۱، آزمونی به نام گروه آزمایشی زبان انگلیسی، به چهار گروه دیگر (آزمون‌های علوم تجربی، ریاضی و فیزیک، علوم انسانی و هنر) اضافه گردید و هدف آن، گزینش دانشجو در رشته زبان انگلیسی در گرایش‌های ادبیات انگلیسی، آموزش زبان انگلیسی و مترجمی در دو مقطع کاردانی و کارشناسی می‌باشد. آزمون یاد شده دربردارنده ۱۷۰ پرسش در دو دفترچه مجزا می‌باشد. دفترچه نخست که دربردارنده ۱۰۰ پرسش و شامل چهار درس ادبیات فارسی، عربی، معارف اسلامی و زبان انگلیسی است، پرسش‌های عمومی نامیده می‌شوند و دانش عمومی داوطلبان را در موضوعات یاد شده می‌سنجند. داوطلبان می‌بایستی سوالات یاد شده را، به مدت ۷۵ دقیقه پاسخ دهند. بحث درباره بخش نخست نیازمند نگارش مقاله دیگری است؛ بنابراین در مقاله حاضر به آن پرداخته نمی‌شود.

* دانشجوی دکتری آموزش زبان انگلیسی بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی

دفترچه دوم که به پرسش‌های اختصاصی گروه آزمایشی زبان انگلیسی مربوط می‌شود، شامل ۷۰ پرسش در شش بخش است.

بخش نخست به ساختار اختصاص دارد و شامل ۱۵ پرسش است.
بخش دوم مربوط به واژگان است و دربردارنده ۲۰ پرسش می‌باشد.
بخش سوم به مرتب کردن کلمات اختصاص دارد و ۴ پرسش در آن گنجانده شده است.
بخش چهارم که در زمینه مکالمه است نیز از ۴ پرسش تشکیل شده است.
بخش پنجم به آزمون تکمیل متن مربوط می‌شود و دربردارنده ۱۵ پرسش می‌باشد.
بخش آخر که به درک متن مربوط می‌شود و از دو متن ۱۹۹ و ۲۰۳ کلمه‌ای تشکیل شده و هر کدام با ۶ پرسش (مجموع ۱۲ پرسش) همراه است.

تمامی پرسش‌ها چهار گزینه‌ای می‌باشند. برای سهولت بیشتر، پرسش‌های آزمون به همراه پاسخنامه منتشر شده از سوی سازمان سنجش آموزش کشور در پیوست ۲ و ۳ مقاله، آورده شده است.

۲. شیوه بخش بندی آزمون

جدول شماره ۱

بخش‌های آزمون	بسامد
ساختار (Structure)	۱۵
واژگان (Vocabulary)	۲۰
مرتب کردن کلمات (Word Order)	۴
مکالمه (Conversation)	۴
آزمون تکمیل متن (Cloze Test)	۱۵
درک متن (Reading Comprehension)	۱۲

جدول بالا، بخش‌های مختلف آزمون و تعداد پرسش‌های هر بخش را، به تفکیک، بر اساس آنچه در آزمون آمده نشان می‌دهد. توزیع درصدی بخش‌های مختلف زبان در جدول ۲ آمده است.

جدول شماره ۲

نام بخش	بسامد	درصد %
دستور زبان	۱۹	۲۷/۱۵%
واژگان	۲۴	۳۴/۲۸%
درک متن	۲۷	۳۸/۵۷%
کل	۷۰	۱۰۰ %

- مرتب کردن جملات، دربخش دستور زبان است.
- مکالمه با واژگان ترکیب شده است.
- آزمون تکمیل متن، جزو درک متن محسوب شده است.

۳. مواد تشکیل دهنده آزمون

با نگاهی به پرسش‌های آزمون، به خوبی در می‌یابیم که در این آزمون با هدف گزینش دانشجوی، در رشته زبان انگلیسی، تنها دستور زبان، واژگان، مکالمه و درک متن ملاک‌های پذیرش می‌باشد، حال آنکه ملاک‌های کلان‌تری از جمله مهارت‌های گفتار^۶، نوشتار^۷، و شنیدار^۸ و همچنین دو بخش مهم دیگر زبان یعنی اصطلاحات^۹ و تلفظ و آهنگ کلام^{۱۰}، جزو معیارهای انتخاب داوطلب برای آزمون به شمار نیامده است.

۳.۱. ماده‌های ساختاری و مرتب کردن کلمات

۳.۱.۱. اگرچه این دو بخش، دانش داوطلب را در زمینه دستور زبان می‌سنجند، توسط طراح یا طراحان در دو بخش جداگانه قرار گرفته‌اند و نکته جالب‌تر اینکه بخش مرتب کردن کلمات که قسمتی از بخش ساختار هست، بعد از بخش واژگان و قبل از بخش مکالمه قرار دارد و به نظر می‌رسد، ترتیب صحیحی نباشد. شایسته آن بود که به دو بخش ساختار و مرتب کردن کلمات، یک عنوان کلی تحت عنوان دستور زبان داده شود و شامل دو بخش جزئی‌تر شود:

Part A: Grammar

1. Structure

2. Word Order

۳.۱.۲. ماده‌های ۱۱۳، ۱۱۴، و تا حدودی ماده‌های ۱۰۲، ۱۰۳، و ۱۱۲ دانش داوطلب را، درباره زمان جمله می‌سنجند. از آنجا که الگوهای دستوری بی‌شماری در کتب درسی بویژه، در سوم دبیرستان و پیش دانشگاهی موجود است، بهتر است از پرسش‌های تکراری درباره یک مطلب خاص جلوگیری شود.

۳.۱.۳. تمامی ماده‌های دستوری در مقوله پرسش‌های قالبی و حفظی قرار می‌گیرند و داوطلب با حفظ کردن طوطی وار نشانه‌های زمان‌ها، جملات شرطی و سببی، نقل قول مسقیم و غیرمسقیم را به راحتی، به پرسش‌ها پاسخ می‌دهد. به عنوان نمونه، در سؤال ۱۰۶ داوطلبان با حفظ کردن قواعد مربوط به انواع جملات شرطی، به این نتیجه می‌رسند که شرطی نوع دوم، لازم است؛ در حالیکه در گفتار به طور طبیعی قادر به تولید چنین جملاتی نیستند.

106. If drivers ----- speed limits, fewer accidents **would occur**.

- 1) obey 2) obeyed 3) had obeyed 4) would have obeyed

۳.۱.۴. ترتیب ماده‌ها از ساده به مشکل، رعایت نشده است. برای مثال ماده‌های ۱۰۴ (طریقه منفی کردن جملات امری از کتاب دوم راهنمایی)، ۱۰۷ (ضمایر) و ۱۱۱ (نقش اسم بعنوان صفت) از لحاظ میزان دشواری در سطح پایین‌تری، نسبت به پرسش‌های اولیه هستند. بنابراین، بهتر بود در ابتدا از این گونه ماده‌ها استفاده می‌شد.

۳.۱.۵. جواب ماده ۱۰۴ را، داوطلب با استفاده از سرنخ موجود در ماده ۱۰۷، پیدا می‌کند که مربوط به درس

۱۴ دوم راهنمایی می‌باشد.

104. Please ----- **make** photocopies of this material.

- 1) no 2) not 3) not to 4) don't

107. **Don't correct** Tom; he is able to correct -----.

- 1) him 2) his 3) himself 4) by himself

۳.۱.۶. هیچ ماده‌ای نباید با جای خالی شروع شود (فرهادی و دیگران: ۱۹۹۶)، در حالی که ماده ۱۰۸ افزون بر

کاستی‌های دیگر، از جمله، نداشتن بهترین جواب و داشتن غلط آشکار ساختاری در گزینه‌ها (To resting) دارای این اشکال اساسی نیز هست.

108. ----- in the afternoon is a custom in many countries.

- 1) Rest 2) To rest 3) To resting 4) Having rested

۳.۱.۷. ماده ۱۰۹ که مربوط به درس ۵ سوم راهنمایی می‌باشد، دو نکته را می‌سنجد: الف. قابل شمارش و غیر

قابل شمارش، ب. تفاوت گزینه‌های (a few & few) و (a little & little) دو به دو. افزون بر این، نکته دوم در هیچ یک از کتب درسی نیامده است. اگر آزمودنی به این پرسش پاسخ درست ندهد، نمی‌توان گفت کدام نکته را آزمودنی نمی‌داند.

109. Although it is a large city, ----- people live there.

- 1) few 2) a little 3) a few 4) little

۳.۱.۸. یکی از اهداف آموزش زبان، تعلیم ساختار صحیح زبان به زبان، آموز می‌باشد (جعفرپور، ۱۸: ۱۳۸۱). دو

گزینه از ماده ۱۱۰ (warm too & enough warm) از لحاظ دستوری، به طور کامل غلط می‌باشند و این ممکن است، باعث بد آموزی شود.

110. Let's stay home; it is not ----- to go swimming.

1) warm too 2) enough warm 3) too warm d) warm enough

۳.۱.۹. ماده ۱۱۲ هم به دستور زبان (زمان) و هم به واژگان (تفاوت بین say & tell) مربوط می‌شود. همین موضوع، در ماده ۷۸ آزمون عمومی گروه زبان آمده است. بنابراین، اگر داوطلبی جواب یکی از این دو ماده را بداند، به ماده دیگر نیز صحیح جواب می‌دهد و در خلاف جهت آن؛ به طوری که این بر خلاف اصول صحیح آزمون‌سازی می‌باشد (فرهادی و دیگران: ۱۹۹۶). با محدودیت تعداد پرسش‌ها بهتر است، یک نکته، دو بار، مورد سنجش قرار نگیرد.

112. Margaret ----- us that she would meet us at the airport.

1) told b) says 3) said 4) tells

ماده ۷۸ آزمون عمومی گروه زبان:

78. Bob ----- the salesman had been very nice when they bought the car.

1) told 2) said 3) offered 4) advised

۳.۱.۱۰. داوطلبان با ماده‌های ۱۰۳ و ۱۱۳ که به ترتیب به کاربرد کلمه must و گذشته کامل استمراری مربوط می‌شوند، آشنا نیستند، زیرا که در هیچ یک از کتب درسی ذکر نشده است.

۳.۲. بخش واژگان

ماده‌های واژگانی که همگی از نوع الگوی متداول تکمیلی می‌باشند نیز خالی از اشکال نیستند.

۳.۲.۱. گزینه‌های ماده ۱۱۷ همسنگ نیستند؛ برای کامل کردن جمله نیاز به صفت مفعولی داریم در حالی که

گزینه‌های ۱، ۲ و ۳، هیچ کدام صفت مفعولی نیستند.

117. It was two weeks before Christmas and shops were ----- with people.

1) invasive 2) crowded 3) various 4) regular

بهتر است از صفت‌های مثل **excited, bored, surprised** و غیره استفاده شود تا گزینه‌ها همسنگ شوند.

۳.۲.۲. هر ماده بایستی فقط یک جواب درست داشته باشد (فرهادی و دیگران: ۱۹۹۶). گزینه‌های ۱ و ۴ ماده

۱۱۹، هر دو می‌توانند به عنوان گزینه صحیح به حساب آید.

119. He only agreed to do it under ----- from his parents.

1) pressure 2) expression 3) requirement 4) instruction

۳.۲.۳. ماده ۱۲۱ با جای خالی شروع شده و این برخلاف نظریه یادگیری شناختی زبان می‌باشد که معتقد

است: پردازش زبان، با اطلاعات شناخته شده شروع می‌شود و به سمت اطلاعات جدید حرکت می‌کند (فرهادی و دیگران: ۱۹۹۶).

121. ----- man made tools from sharp stones and animal bones.

1) Applicable 2) Primitive 3) Accountable 4) Collective

۳.۲.۴. در ماده ۱۲۳، عبارت a remote control آمده است که در کتاب درسی دیده نشده است.

۳.۲.۵. در ماده ۱۲۶، دو گزینه (۲ و ۴) می‌توانند به عنوان گزینه درست انتخاب شوند. پس پرسش دو جوابی

است.

126. If you have a ----- diet, you are getting all the vitamins you need.

1) valuable 2) calculated 3) sufficient 4) balanced

۳.۲.۶. در ماده ۱۳۰ بعد از حرف اضافه in گزینه ۲ (means) نمی‌تواند بیاید؛ زیرا که عبارت in means در

زبان انگلیسی وجود ندارد. بنابراین، ماده خودبخود، سه گزینه‌ای می‌شود. افزون بر این، گزینه‌ها با هم همسنگ نیستند.

130. They are letting us use their computer, and in ----- we are giving them the results of our research.

1) favour 2) means 3) return 4) short

۳.۲.۷. در ماده ۱۳۲ کلمه (personality) با گزینه‌های دیگر از لحاظ طول و میزان دشواری همسنگ نیست و

ممکن است، داوطلب شانس آن را انتخاب یا رد کند.

132. She had a bad ----- of leaving her books all over the floor.

- 1) figure 2) habit 3) career 4) personality

۳.۲.۸. ماده‌های ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۳۱، و ۱۳۲ از لحاظ درجه دشواری، ساده‌تر از ماده‌های اولیه بخش واژگان

می‌باشند.

۳.۲.۹. در بخش واژگان تنها یک ماده (۱۲۴) دانش داوطلبان را در مورد اصطلاحات و تعبیرات و افعال دو

کلمه‌ای در زبان ارزیابی می‌کند، در حالی که داوطلبان در کتب درسی با اصطلاحات و افعال دو کلمه‌ای به نسبت زیادی آشنا می‌شوند.

124. I'd like to help my sister, but I don't want her to think that I'm ----- her affairs.

- 1) coming over 2) meddling with 3) looking up 4) dealing with

۳.۲.۱۰. هر کلمه یا عبارتی که مشترک تمامی گزینه‌هاست، بایستی در تنه ماده گنجانده شود (فرهادی و

دیگران: ۱۹۹۶). در ماده ۱۳۷ این اصل رعایت نشده است.

137.

1) It was an interesting book such that I read it in one evening.

2) It was interesting such a book that I read it in one evening.

3) It was such an interesting book that I read it in one evening.

4) It was a book such interesting that I read it in one evening.

۳.۳. بخش مکالمه

در این بخش که از بخش درک شفاهی امتحان تافل گرفته شده، چهار مکالمه کوتاه بین دو نفر اتفاق می‌افتد و از هر مکالمه، یک پرسش مطرح می‌شود. این بخش، به طور کامل برای دانش آموزان جدید است زیرا چنین شیوه‌ای در کتب درسی ذکر نشده است. به احتمال منظور طراح یا طراحان نقش‌های زبانی^{۱۱} است که در اساس با این بخش متفاوت است. یکی از ویژگی‌های آشکار این بخش، در مقایسه با بخش‌های دیگر این است که به محفوظات نمی‌پردازد، بلکه قدرت درک، فهم و دریافت داوطلبان را می‌سنجد. بهتر است، چنین پرسش‌هایی در آزمون گنجانده شود.

۳.۴. بخش آزمون تکمیل متن

در این بخش، متنی که ۱۵ کلمه آن حذف شده آمده و داوطلبان باید آن را تکمیل کنند. حذف تمامی واژه‌ها بر اساس روش سیستماتیک^{۱۲} (یعنی حذف واژه‌ها بعد از واژه ششم) صورت گرفته است.

۳.۴.۱. نخستین و آخرین جمله را دست‌نخورده^{۱۳} می‌گذاریم تا آزمودنی‌ها بتوانند معنی کل متن را حدس

بزنند (جعفرپور: ۱۳۷۵). این اصل در آخرین جمله تکمیل متن رعایت نشده است؛ بدلیل اینکه دو واژه از جمله آخر حذف شده که بر خلاف اصول آزمون‌سازی است.

۳.۴.۲. ماده‌های ۱۴۹، ۱۵۰ و ۱۵۱ با جای خالی شروع شده‌اند که اگرچه، یکی از کاستی‌های بخش یادشده

می‌باشند، دلیل اصلی آن، انتخاب روش راژمند جهت حذف واژه‌هاست.

۳.۴.۳. گزینه‌های ماده ۱۵۰ با هم همسنگ نیستند.

150. 1) Three 2) These 3) Phones 4) Types

۳.۴.۴. گزینه‌های ماده ۱۵۵ به اجزاء کلام (Parts of Speech) یا روند ساخت کلمه (word formation)

برمی‌گردد که در پائیز سال ۸۱، طی بخشنامه شماره ۱۴/۴۸۶۸/۱۰۱۵۰/۸۱/۶/۲۷ دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی حذف گردید.

۳.۴.۵. ماده ۱۵۶ دارای دو گزینه صحیح می‌باشد زیرا که تنه ماده (صورت پرسش) ابهام دارد.

Transportables have a high capability (156) can be used almost anywhere.

اگر قسمت دوم جمله به کلمه capability برگردد، گزینه ۲ یعنی (that) صحیح می‌باشد. اگر مرجع قسمت دوم

جمله، فاعل جمله (Transportables) باشد گزینه ۳ یعنی (and) صحیح است.

۳.۴.۶. در حدود ۸ تا ۱۰ واژگانی که در آزمون تکمیل متن بکار رفته در متون دزسی موجود نمی‌باشند. این واژگان عبارتند از:

(Generation – decade – telecommunications – portables – transportables – rechargeable – permanently – capability)

۳.۵. بخش درک متن

در این بخش، دو متن آمده و بعد از هر متن، ۶ ماده چهار گزینه‌ای مطرح شده است. هر یک از ماده‌های دو متن، جنبه خاصی از درک متن، از جمله محتوا، واژه‌های کلیدی، ایده اصلی، دریافت و مرجع ضمیر را می‌سنجد. انسجام^۴ خاصی بین بند اول اولین متن، با بندهای دیگر دیده نمی‌شود. مقدمه متن یا بند اول، هیچ پیش زمینه‌ای به خواننده در باره متن نمی‌دهد؛ بنابراین، قدرت پیش بینی را از خواننده سلب می‌کند. ویژگی آشکار این بخش، متناسب بودن ماده‌های متن، با متن می‌باشد؛ زیرا از لحاظ درجه دشواری با متن همخوانی دارند.

ماده‌های متن دوم بسیار ساده می‌باشند و با وجود اینکه متن بسیار دشوار می‌باشد، داوطلب به راحتی می‌تواند به ماده‌ها پاسخ دهد. تعداد زیادی واژه نامأنوس و با کاربرد کم، در این متن گنجانده شده و از کاستی‌های اساسی روایی آزمون به شمار می‌رود. این واژگان عبارتند از:

(Prince - princess - mariner - crude - compass - vessel - voyage - hug something - caravel - slim - tough - withstand - carrack - credit - craft - oceanic - exploration, etc.)

۴. توزیع پاسخ ماده‌های آزمون

فرهادی و دیگران (۹۷: ۱۹۹۶) می‌گویند: "در ماده‌های چهار گزینه‌ای پاسخ‌های درست، باید در حد مساوی؛ اما به صورت تصادفی، در بین گزینه‌ها توزیع شوند." توزیع پاسخ ماده‌های آزمون در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول شماره ۳: توزیع پاسخ ماده‌های آزمون بطور کلی.

گزینه‌ها	بسامد	درصد %
۱	۲۰	۲۸/۵۸%
۲	۱۷	۲۴/۲۸%
۳	۱۵	۲۱/۴۳%
۴	۱۸	۲۵/۷۱%

جدول بالا نشان می‌دهد که پاسخ‌های کل آزمون تا اندازه‌ای به طور مساوی، میان چهار گزینه توزیع شده و این یکی از ویژگی‌های مثبت آزمون می‌باشد. توزیع پاسخ ماده‌های آزمون هر بخش، به تفکیک در پیوست شماره ۱ ذکر شده است.

۵. زمان امتحان

مدت زمانی که برای ۷۰ ماده این آزمون در نظر گرفته شده، ۱۰۵ دقیقه می‌باشد. مشخص نیست که به چه دلیل، چنین زمانی به آزمون اختصاص داده شده است. فرهادی و دیگران (۱۹۹۶) معتقدند که "باید بین زمان امتحان و تعداد ماده‌های امتحان تعادل باشد." آنها در باره مدت زمان هر ماده چهار گزینه‌ای دستوری و واژگانی بر این باورند که به طور تقریبی، ۳۰ ثانیه کافی است، البته برای ماده‌های آزمون تکمیل متن و درک متن، مدت زمان یک دقیقه کفایت می‌کند. اختصاص دادن مدت زمان نامحدود، تأثیر منفی بر نتایج آزمون دارد و باعث می‌شود که آزمودنی تمرکز خود را از دست دهد و همچنین قدرت تمییز آزمون را پایین می‌آورد.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج تحقیق یاد شده نشان می‌دهد که آزمون اختصاصی زبان انگلیسی دارای کاستی‌های فراوانی است. اصول بسیار مهم آزمون‌سازی زبان، از جمله شروع نکردن ماده با جای خالی، تنها یک پاسخ صحیح داشتن، رعایت تعادل بین مدت زمان و ماده‌ها، انتخاب گزینه‌هایی که از لحاظ دستور زبان به خودی خود صحیح باشند و... مورد غفلت واقع شده است. پس، به نظر می‌رسد که آزمون‌روایی محتوایی لازم را ندارد، ولی آزمون از نظر عملی دارای ویژگی‌های لازم می‌باشد. بحث درباره پایایی آزمون بی نتیجه هست؛ زیرا که نمرات آزمون در اختیار نویسنده نیست و قرار نخواهد گرفت. متناسب با یافته‌ها و نتایج تحقیق یاد شده، پیشنهادهای زیر جهت بهبود این آزمون و آزمون‌های مشابه، ارائه می‌شود.

۱. آزمون‌هایی که هدف آن پذیرش دانشجو در رشته زبان انگلیسی است باید آزمون‌های جامع باشد، یعنی تمامی مهارت‌ها و عناصر زبان را بسنجد. در مورد مهارت‌هایی مثل گفتار و شنیدار که آزمون آنها بطور کتبی امکان‌پذیر نیست، بهتر است که داوطلبان به میزان دو یا سه برابر ظرفیت، برای مصاحبه دعوت شوند و متناسب با مقیاسی که توسط هریس^{۱۵} (۱۹۶۹:۸۴) پیشنهاد شده، داوطلبان گزینش شوند.

۲. متأسفانه سه یا چهار نیمسال اول، گرایش‌های مختلف زبان انگلیسی صرف تقویت دانش زبانی و بسندگی^{۱۶} دانشجویان می‌شود، و علت این امر آن است که دانشجویانی که در رشته زبان انگلیسی پذیرفته می‌شوند، به اشتباه یادگیرنده زبان^{۱۷} تلقی می‌شوند. هدف گرایش‌های مختلف زبان، باید آماده کردن دانشجو، برای مدرس زبان خوب بودن، مترجم خوب بودن و ادیب خوب بودن باشد و این کار، در صورتی امکان‌پذیر است که دانشجو، به محض ورود به دوره از لحاظ درک^{۱۸} و تولید^{۱۹} زبانی مشکلی نداشته باشد.

۳. با وجود اختصاص یافتن صفحات زیادی از کتب دوره راهنمایی، دبیرستان و پیش دانشگاهی به تلفظ و آهنگ کلام، کماکان جای پرسش‌هایی از این نوع، در این آزمون خالی است. سفارش می‌شود که طراحان در آزمون‌های بعدی به این نکته توجه کنند.

۴. آزمون یاد شده به طور کامل آزمون قدرت^{۲۰} است نه سرعت^{۲۱}. علت این امر آن است که تقریباً ۳۵ دقیقه از وقت آزمون، از حد استاندارد اضافه‌تر می‌باشد. بهتر است، آزمون‌ها، طوری برنامه‌ریزی شوند که ترکیبی از قدرت و سرعت باشند تا قدرت تمیز آزمون افزایش پیدا کند.

بررسی را با اشاره به پیشنهادهای جعفرپور (۱۳۷۶) که آزمون انگلیسی ورودی تحصیلات تکمیلی را مورد نقد قرار داده‌اند به پایان می‌بریم:

اگر آزمون معلم ساخته روستای علی آباد روایی نداشته باشد، ضررش متوجه تعداد معدود شاگردانی می‌شود که در آن دیار به تحصیل مشغول‌اند. اما وقتی آزمون کنکور سراسری کشور پر از کاستی است، سرنوشت نزدیک به دو میلیون داوطلب مطرح است. بدین دلیل، لازم است مسؤولان در این زمینه، دقت مضاعف و با بیشتر از آن بنمایند.

از آنجا که پاسخ درست و یا نادرست به یک ماده از آزمون می‌تواند سرنوشت آزمودنی را تغییر دهد، آزمون‌های سراسری، مستحق حداکثر توجه و تخصص است. چنین آزمون‌هایی را نمی‌شود یک شبه تهیه کرد... نوشتن ماده و تهیه آزمون از عهده هر مدرس زبان انگلیسی بر نمی‌آید. برای تهیه آزمون‌های زبان انگلیسی، تهیه کننده باید دست کم پنج ویژگی داشته باشد:

۱. زبان انگلیسی را خوب بداند.
۲. با آخرین دستاوردهای زبان شناختی و شیوه‌های آموزش و یادگیری آشنا باشد.
۳. با اصول آزمون‌سازی زبان به خوبی آشنا باشد.
۴. در زمینه نگارش ماده در عمل، تجربه داشته باشد.
۵. وقت، توانایی و علاقه لازم، در اختیار داشته باشد (جعفر پور، ۲۱: ۱۳۷۶).

در عین حال، تشکیل تشکلی مانند Educational Testing Service از سوی سازمان سنجش آموزش کشور، ضروری به نظر می‌رسد تا بتوان به اهداف مورد نظر رسید.

سپاسگزاری

از راهنمایی‌های استاد بزرگوارم، جناب آقای دکتر عبدالجواد جعفرپور، که همواره مشوق و حامی‌ام در مقاطع مختلف تحصیل بوده‌اند سپاسگزارم. همچنین، از دکتر زاهدی، دکتر رشیدی و آقای تحریری که مقاله را با دقت خوانده و کاستی‌های آن را رفع کردند، قدردانی می‌کنم. از سرکار خانم زهرا رئوفی که با صبر و حوصله در بررسی پرسش‌ها مرا همراهی کردند، صمیمانه سپاسگزارم.

یادداشت‌ها

1. Assessment	2. Validity	3. Reliability
4. Practicality	5. Evaluation	6. Speaking
7. Writing	8. Listening	9. Idioms
10. Pronunciation and Intonation	11. Language Functions	12. Systematic
13. Intact	14. Coherence	
15. Oral English Rating Scale Including Pronunciation, Grammar, Vocabulary, Fluency and Comprehension		
16. Proficiency	17. Language Learner	18. Perception
19. Production	20. Power Test	21. Speed Test

پیوست شماره یک

توزیع پاسخ ماده‌های آزمون

توزیع پاسخ ماده‌های بخش دستور زبان که شامل ماده‌های ساختاری و مرتب کردن جملات می‌شود در جدول زیر آمده است.

جدول شماره ۴: توزیع پاسخ ماده‌های بخش دستور زبان.

۴	۳	۲	۱	گزینه‌ها بخش
۵	۵	۴	۵	دستور زبان

از جدول بالا در می‌یابیم که پاسخ ماده‌های بخش دستور زبان، به خوبی بین گزینه‌های یک تا ۴ توزیع شده است. جدول ۵: توزیع پاسخ ماده‌های آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۵: توزیع پاسخ ماده‌های بخش واژگان.

۴	۳	۲	۱	گزینه‌ها بخش
۴	۳	۶	۷	واژگان

جدول یادشده، نشان می‌دهد که توزیع پاسخ ماده‌های بخش واژگان دارای تعادل نیست؛ زیرا گزینه‌های ۳ و ۴ روی هم رفته، به اندازه گزینه یک به عنوان پاسخ صحیح در نظر گرفته شده‌اند و این کاملاً برخلاف نظر فرهادی و دیگران (۹۷: ۱۹۹۶) است که می‌گویند: "در ماده‌های چهار گزینه‌ای پاسخ‌های درست باید به طور مساوی؛ اما به صورت تصادفی، در بین گزینه‌ها توزیع شوند."

توزیع پاسخ‌های بخش مکالمه نیز همسنگ نیست که شاید علت اصلی، تعداد کم ماده‌ها باشد.

جدول ۶: توزیع پاسخ ماده‌های بخش مکالمه.

گزینه‌ها بخش	۱	۲	۳	۴
واژگان	۲	۲	۰	۰

جدول ۷ توزیع پاسخ‌های بخش آزمون تکمیل متن را نشان می‌دهد که تقریباً از تعادل لازم برخوردار است.

جدول ۷: توزیع پاسخ ماده‌های بخش آزمون تکمیل متن.

گزینه‌ها بخش	۱	۲	۳	۴
آزمون تکمیل متن	۴	۳	۳	۴

جدول شماره ۸: توزیع پاسخ ماده‌های بخش درک متن.

گزینه‌ها بخش	۱	۲	۳	۴
درک متن	۲	۲	۳	۵

توزیع پاسخ‌های این بخش نیز تقریباً از تعادل لازم برخوردار است.

منابع

الف. فارسی

- جعفر پور، عبدالجواد. (۱۳۷۵). مقدمه‌ای بر آزمون شناسی زبان، شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- جعفر پور، عبدالجواد. (۱۳۷۶). نقدی بر آزمون انگلیسی ورودی تحصیلات تکمیلی (مجموعه زبان انگلیسی)، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی)، ۱ و ۲، ۱۵-۲۲.
- جعفر پور، عبدالجواد. (۱۳۸۱). مجموعه مقالات سمینار: بررسی روشها و مسائل آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها، اصفهان: چاپخانه دانشگاه صنعتی اصفهان.
- فرهادی، حسین. (۱۳۶۴). بررسی آزمون انگلیسی در کنکور سراسری، مجله رشد آموزش زبان، ۳ و ۴، ۱۰ و ۱۵.
- قناد، علی اکبر. (۱۳۶۶). نقدی بر آزمون سراسری سوالات زبان انگلیسی رشته علوم تجربی سال ۶۸-۱۳۶۷، مجله رشد آموزش زبان، ۴ (۱۴-۱۳)، ۳۵-۴۲.
- یار محمدی، لطف اله. (۱۳۶۵). نقدی بر آزمون انگلیسی کنکور سراسری کشور در سال ۱۳۶۵، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۱، ۸۰-۸۸.

ب. انگلیسی

- Farhady, H., Jafarpur, A. and Birjandi, P. (1996). **Testing Language Skills: From Theory to Practice**, Tehran: SAMT.
- Harris, Z. (1969). **Testing English as a Second Language**, New York: McGraw Hill.